

Il pievel svizzer enamez

In magazin englais analysescha nossa crisa

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **I succeda darar ch'in svilup en sasez limità a la Svizra pertutga ina gronda part da l'Europa. Quai è schabegià quest onn ed ha sa reflectà ils 5 da december en il magazin emnil internaziunal «The Economist» (Londra).** En lez chatt'ins adina tscherts chapitels constants da mintgin in mez tozzel contribuziuns anonimas. In da lez chapitels, entitulà «Europe», cumpiglia adina in artitgel final entitulà «Charlemagne» en onur da Carl il grond († 814), il qual vala sco bab da l'Europa ed ha clamà il scienzià englais Alcuin (Ealhwine, † 804) a sia curt per instruir sia famiglia; mintga contribuziun da «Charlemagne» tracta dumondas che regardan noss entir continent u almain l'Uniun europeica (UE). Il «Charlemagne» dals 5 da december (p. 34) è entitulà «The Swiss in the middle». «The Swiss» munta vairamain «ils Svizzers e las Svizras» u «la populaziun svizra»; ina traducziun correcta e pli simpla fiss pia: «Il pievel svizzer enamez». L'artitgel commentescha schabetgs svizzers da 2009. Interessanta latiers è la distanza; ins nota ch'il magazin vegn concepì da l'autra vart dal Chanal da la mongia, cun quels tipics «understatements» britannics che protegian cunter la «deutsche Gründlichkeit» e la tendenza da dramatisar. «The Economist» manegia che la Svizra sa chattia en ina crisa greva, ma che «the Swiss» pondereschian co ch'i possian sa trair or da la buglia. I suonda la quintessenza da l'artitgel.

Dischoccupaziun alarmanta

«Is Switzerland preparing to embrace...»: Uschia tunan ils emprims tschintg plets. Quai tuna per rumantsch: «Sa prepara la Svizra da branciar il mund pli stretgamain e schizunt da prender en mira in'adesiun a l'UE? Questa presumziun po parair absurda gist suenter ch'il pievel svizzer ha vuschà da scumandar l'erecziun da minarets vi da moscheas, uschia ch'el è vegnì ferm criticità dals stadis limitrofs e da pajais is-

lamics (...). La dischoccupaziun pudess ragiungscher 5% per 2010; quai è bler per la Svizra (...). En temps da recessiun han bleras regenzas ritgas da l'UE limità l'immigraziun da lavurers or da commembers novs e pli paupers, sco la Bulgaria e Rumenia. Quai è ina frida cunter il princip da l'UE da tegnair averts ils cunfins. Ma politichers svizzers van anc bler pli lunsch, pretendend restricziuns encunter in'immigraziun qualifitgada (...). L'october passà ha ina campagna cunter ils pendularis franzos gidà il Muviment da vischins genevrins a vegnir la segunda partida en il cussegl grond cun il slogan: 'L'emprim Genevra ed ils Genevrins'. In tal 'nativism' [sic] è fitg derasà sut il tetg a cupla dal parlament federal a Berna, cun sia statua da Tell e picturas cha fan omagi a virtids svizras sco 'la sabientscha' e 'la prosperitàd.'» L'artitgel menziuna lura las discussiuns

davart ina sistida da las cunvegns bilaterals davart la libra circulaziun da persunas: «Ma quai na fan ins betg: Ina tala sistida fiss in 'suicid' tenor la tendenza conservativa principala da la pcd (...). I para tuttina curius da resguardar quest mument sco adattà per reponderar las relaziuns da la Svizra cun l'UE (...). Lez lioms èn reglads d'ina rait da var 120 cunvegns e patgs; questa procedura bilaterala è anc adina quai che la regenza, la gliued d'affars e la maiorità dal suveran han il pli gugent.»

Isolada visavi l'UE e la Libia

«Charlemagne» rapporta vinavant: «I curra dentant insatge. In rapport da la regenza davart la politica exteriura, publictà en settember, ha rut in tabu, mettend en discussiun la dumonda d'in'adesiun svizra a l'UE (...). Da november ha il parlament, sustegnend l'iniziativa da la

liberala eurofila cuss. naz. Christa Markwalder [BE], intimà il cussegl federal da rapportar davart la dumonda sch'il rom actual da las relaziuns cun l'UE correspundia anc adina als interess svizzers. Markwalder lascha valair che blers, or dal parlament, l'hajan exprimì lur refusa d'in'adesiun svizra a l'UE ed a medem temp lur accord cun il giavisch da discutir puspè lezza fatschenta (...). A Berna daud'ins che l'UE vegnia bler pli dira tar tractativas bilaterals. Ins prendeva en mira il secret bancar e las tariffas bassas da taglias chantunals gia avant la recessiun. Dapi l'entschatta da la crisa vegn la Svizra confruntada cun bleras offensiuns insolitas. Peer Steinbrück, lezza giada minister federal tudestg da finanzas, ha smanatschà da 'duvrar ina gjaischla' cunter ils Svizzers ('the Swiss') sch'i na schluchian betg lur secret bancar. La regenza taliana ha tramess pulizists a filmar en-

gianaders fiscals presuntivs che passavan il cunfin. Tar l'ONU ha la Libia inoltrà ina moziun per stagliar la Svizra. Quai era la davosa runda d'ina retscha messa en moviment suenter che la polizia genevrina aveva arrestà per pauc temp in figl ed ina brit dal dictatur da Libia (...). Questa ha lura suspendì sias furniziuns da petroli e tegn anc adina enavos dus umens svizzers da fatschenta sco ostagis virtuals, schebain ch'il president federal svizzer è sglà a Libia per sa perstgisar da l'arrest.»

Reponderar profits e custs

«Charlemagne» concluda: «Talas offensiuns vilentan entgins Svizzers; ins manegia che la retscha libica haja influenzà la votaziun davart minarets. Auters sa fan quitads pervi da l'isolaziun. Micheline Calmy-Rey, ministra svizra da l'exteriur, punctuescha che l'UE en crisa haja decidì da sa stentar per cuntanscher regulaziuns finanzialas pli diras e sfurzar tras restricziuns a firmas estras areguard l'access a ses martgà unic: 'Damaì che nus na faschain betg part da l'UE, essan nus unfrendas idealas per discriminaziuns (...). I vegn adina pli grev' d'ir la senda bilaterala; d'ina vart crescha la legislaziun da l'UE, da l'autra vart fa questa squitsch sin la Svizra per l'acceptaziun bunamain automatica da normas futuras. Il pajais ha dentant blers arguments cunter l'adesiun: Tariffas fiscalas bassas, bancas silenziusas e discretas, contribuziuns al preventiv da l'UE pli bassas che quellas da stadis commembers. La populaziun svizra tema che sia identitad sa 'lueia' ('dissolve') en l'UE, di Calmy-Rey. Lezza identitad sa volva enturn la neutralità e schizunt ina tradiziun difficultusa da votaziuns popularas. Ma igl è cler ch'il pievel svizzer ponderescha puspè ils profits e custs da sia avischinaziun singulara a l'UE. La deplorabla ('wretched') votaziun encunter minarets mussa la luna defensiva dal pievel. Consequenzas sorprendentas èn tuttina pussaivlas.»

Il magazin emnil internaziunal «The Economist» (Londra) sa dumonda: Sa prepara la Svizra da branciar il mund pli stretgamain e schizunt da prender en mira in'adesiun a l'UE?

KEYSTONE